

MØRE OG ROMSDAL HØYRES ÅRSMØTE,
PARKEN HOTELL, ÅLESUND LØRDAG 15. FEBRUAR 1986

Kjære venner og medarbeidere -

Et knapt år er gått siden sist jeg hadde anledning til å besøke Ålesund. Da var vi samlet til landsmøte og en inspirerende opptakt til en spennende valgkamp. I dag må jeg få begynne med å rette en hjertelig takk til alle Høyres tillitsvalgte og andre medarbeidere i Møre og Romsdal - for en aktiv og godt gjennomført valgkamp. Selv om Høyre i Møre og Romsdal gikk litt tilbake fra rekordvalget i 1981, bekrefter det likefullt den sterke posisjon Høyre etter hvert har fått også i dette fylket.

Når man ser den politiske utviklingen i Møre og Romsdal i perspektiv, gir den et slående eksempel på hvilke muligheter Høyre har og hvor viktig det er med kontinuerlig innsats og engasjement i politikken. Siden stortingsvalget i 1973 har Høyre i Møre og Romsdal nesten tredoblet sin oppslutning!

Men en posisjon i politikken vinnes ikke en gang for alle. De urolige tider vi nå skal gjennom, understreker behovet for å fortsette og forsterke innsatsen for

partiet. Jeg har et sterkt inntrykk av at hele organisasjonen - hele Høyre-familien - allerede er i full gang med å legge et solid grunnlag for ny fremgang ved neste korsvei.

Et slikt solid grunnlag krever både en god organisasjon og en solid politikk - en politikk som peker fremover og som kan gi de svar som dagens og morgendagens utfordringer krever. Vi må fortsette vårt aktive reformarbeid for å skape et åpnere og mer menneskevennlig samfunn. Vi må ikke gi oss i arbeidet for å skape en stadig bedre helse- og sosialtjeneste som kan forebygge bedre, lindre flere lidelser og skape økt trygghet. Og vi må aldri glemme våre forpliktelser overfor dem som kommer etter oss; de har også et rettmessig krav på å få de muligheter og den handlefrihet som vi har hatt. Det som noen vil kalle et "utidig mas" fra vår side om å begrense veksten i de offentlige utgifter - er i virkeligheten uttrykk for det ansvar vi føler for kommende generasjoner. Den økonomiske politikken kan ikke bare ta sikte på å gjøre livet lettere for oss ved at vi skyver problemene foran oss. Vi har også plikt til å gjøre vårt ytterste for å forebygge større problemer for våre etterkommere. Og nå opplever vi altså at hele koret av godværspolitikere som har hatt krav om økte offentlige utgifter som hovedbeskjeftigelse, klandrer oss for at vi ikke har holdt igjen nok! Samtidig fortsetter mange av dem sine stadige krav om mer!

Den økonomiske situasjon - fallet i oljeprisene.

Det kraftige fallet i oljeprisene har på en dramatisk måte understreket hvilken usikkerhet vi som oljenasjon må leve med. Det har bekreftet betydningen av Høyres stadige kamp for å begrense stigningen i de offentlige utgifter, og dermed også begrense Norges avhengighet av oljeinntektene. Det har ikke vært lett å få forståelse for at man ikke samtidig kunne kreve meget større offentlige utgifter og mindre avhengighet av oljen.

Jeg håper det skal bli lettere nå å få forståelse for vår motstand mot krav om enda høyere offentlige utgifter. Budskapene fra både OECD og Norges Bank er jo entydig støtte til arbeidet for å stå mot de uansvarlige kravene fra opposisjonen og andre.

I 1985 hadde staten 47,6 milliarder kroner i inntekter fra oljevirkksomheten. Det er over 20 prosent av statens samlede inntekter og nesten fem ganger så mye som staten tar inn i inntektsskatt. Et varig fall i oljeprisene vil kunne redusere disse inntektene kraftig. Hvis man f.eks. tenker seg en dollarkurs på NOK 7.50, og en oljepris på 20 \$ pr. fat, hvilket ligger over det som har vært notert de siste dagene, kan statens inntekter fra oljen gå ned med mellom 25 og 30 milliarder kroner pr. år!

Det er utrolig frimodig når Arbeiderpartiet bruker denne situasjonen til å kritisere Regjeringen for svek-

kelse av konkurranseevnen og for stort privat forbruk. Arbeiderpartiet har jo krevet høyere offentlige utgifter, større offentlige underskudd og billigere lån til private. Alt dette ville føre til større forbruk og sterkere prisstigning, og større fall i konkurranseevnen. All erfaring viser det. Det norske Arbeiderparti velger med andre ord å kritisere oss for problemer som det selv ville ha gjort meget større.

Det er særlig grunn til å understreke at Arbeiderpartiet og andres populære krav om mer fra staten og lavere rente, ville gi større privat forbruk enn det som Arbeiderpartiet nå selv klager over.

Det er også ganske utrolig når Arbeiderpartiet kritiserer oss for at det er satset for lite på forskning og andre vekstfremmende tiltak. Det faktiske forhold er jo at forskningens andel av landets inntekter sank i Arbeiderpartiets siste regjeringsperiode. Etter at vi overtok, har forskningens andel steget vesentlig, og både bevilgningene og effektiviteten skal økes videre. Og mens Arbeiderpartiet ville øke byrdene for næringslivet, har vi lettet dem. Arbeiderpartiet har valgt den lettvinste vei å foreslå meget mer til nær sagt alt unntatt forsvaret. Men slikt skaper ikke vekst, bare inflasjon.

Arbeiderpartiet forsøker nå å skape inntrykk av at fallet i oljeinntektene var noe alle hadde regnet med, og at Arbeiderpartiet i virkeligheten ville bruke mindre av oljeinntektene enn Regjeringen har gjort! Alle som har vært vitne til Arbeiderpartiets stadige press for å øke

de offentlige utgiftene og bruke mer av oljeinntektene vet hvor uriktig en slik påstand er. Jeg har tidligere minnet om hvorledes Gro Harlem Brundtland reagerte da Rolf Presthus før valget varslet at vi kanskje ikke ville få alle de oljepengene som Arbeiderpartiet ville bruke. La meg belyse det samme problem med et eksempel til: Det er ikke mer enn et år siden Arbeiderpartiets Gunnar Berge anklaget Regjeringen for å føre folk bak lyset fordi vi var forsiktige med å basere oss på fortsatt høye oljeinntekter. Vi har hele tiden regnet med at oljeinntektene kunne falle. Gunnar Berge kalte dette for "bevisst feilaktige tall", som vi "utnyttet til innstramninger det ellers ikke hadde vært grunnlag for".

LO's formann Tor Halvorsen stilte meg noen spørsmål i et foredrag forleden, som det må være riktig å svare offentlig på. Ifølge Arbeiderbladet spurte han:

Mener (Willoch) virkelig at vi skal gjøre grunnleggende endringer i vårt økonomiske opplegg fordi oljeprisen, eller for den saks skyld dollarkursen, farer opp og ned?

Mitt svar på hans spørsmål er følgende: Jeg mener at når landets inntekter ser ut til å svikte vesentlig, er tiden ikke inne til krav om høyere levestandard og kostnadskrevende reformer til fordel for andre enn de svakeste. Og jeg mener at når landets konkurransevne er for svak, er tiden ikke inne til løsninger som vil svekke konkurransevnen ytterligere.

Dette betyr ikke at jeg går inn for "grunnleggende endringer", men det betyr at jeg går mot slike endringer som vil forstørre de problemene som fallet i oljeinntektene stiller hele Norge overfor.

Advarsler som nylig er kommet fra OECD er som nevnt helt i tråd med de faresignaler Regjeringen og Høyre hele tiden har pekt på: Vi må gjøre større anstrengelser for å begrense veksten i offentlige utgifter og redusere pris- og kostnadsveksten. Og selv om OECDs rapport ble utarbeidet før prisfallet på olje, understreker den betydningen av at vi nå reduserer avhengigheten av oljeinntektene.

Mulighetene for å rette opp disse skjevhetene og foreta innstramninger burde være gode i Norge. 1985 har tross alt vært et godt år for norsk økonomi: Vi har sterkere vekst og lavere arbeidsledighet enn de fleste andre OECD-land. Aktiviteten i næringslivet har steget meget sterkt, og vi har hatt den sterkeste sysselsettingsveksten siden gjenoppbyggingen etter krigen. Vi har et solid utgangspunkt, og det er denne situasjonen vi nå bør benytte og beskytte. Vi bør gå sammen om å hindre en krise og bevare et velferdssamfunn - innenfor rammen av det vi har råd til.

Regjeringen har allerede foretatt visse endringer i det kredittpolitiske opplegget, og vi har varslet nødvendige innstramninger i budsjettet for 1987. På bakgrunn av oljeprisfallet vil det bli foreslått visse endringer også i det økonomiske opplegget for 1986. Jeg

håper advarslene fra OECD og Norges Bank vil gjøre det lettere å få forståelse for nødvendige tiltak for å styrke budsjettet.

Skolen.

I arbeidet for å skape grobunn for fremgang, er skolen en grunnleggende ressurs. Det er derfor bare fint at forslaget til revidert Mønsterplan har skapt mye debatt.

Vi har et høyt utviklet skolesystem i Norge, men det betyr ikke at det ikke kan gjøres enda bedre. Det er også meget som tyder på at situasjonen på viktige områder ikke er fullt ut tilfredsstillende. Vi får f.eks. signaler om at elevene etter avsluttet skolegang for ofte har for svakt faglig grunnlag i nøkkelfag som norsk, matematikk og fremmedspråk. Og siden dette er fag som er helt avgjørende for evnen til videre læring, er det grunn til å ta disse faresignalene alvorlig.

De endringer som er gjennomført i Mønsterplanen når det gjelder timetall og faglig innhold, viser at Regjeringen tar denne utfordringen alvorlig. Men vi kan ikke stoppe ved de faglige styrkingstiltak som nå blir gjennomført. Dette må bare være de første skritt i et mer langsiktig opplegg for å styrke kvalitet og kunnskapsnivå i hele utdanningssystemet, og for å sørge for at også vår arbeidskraft holder tritt med de voksende krav.

Jeg synes også at det er naturlig å vurdere spørsmålet om senket skolealder ut fra denne problemstillingen: Hvorledes kan vi sikre oss at ungdommen - når de skal ut i arbeidslivet eller over til videregående og høyere utdanning - er best mulig rustet når det gjelder kunnskaper og ferdigheter? Dette er ikke bare et spørsmål om hva som er best for seksåringer mens de er seksåringer, men også et spørsmål om hva som blir best for seksåringene når de blir seksten. Personlig er jeg overbevist om at ettertiden vil undre seg over hvor lang tid det tok å få tilslutning til senket skolealder i Norge, etter at nesten alle andre utviklede land har gått foran.

Regjeringen vil intensivere sitt arbeid for å heve kvaliteten i skolen. Revisjonen av Mønsterplanen for grunnskolen skal bidra til økt kompetanse også i de andre delene av utdanningssystemet. Med basis i Langtidsprogrammet er Regjeringen nå i gang med å utarbeide en strategi for økt kvalitet og faglig fornyelse i hele utdanningssystemet.

Økt kompetanse og en sunn og konkurransedyktig økonomi er den eneste farbare veien mot målet: Økt vekst og større muligheter for å løse nye og viktige velferdsoppgaver.

Helse- og sosialpolitikken - eldreomsorgen.

Helse- og sosialtjenesten er blant de sektorer som har hatt den sterkeste vekst i bevilgningene de senere år. Slik må det fortsatt være. Økende behov og stadig nye behandlingsmetoder gjør dette felt til vår kanhende største utfordring frem mot årtusenskiftet. Men innenfor en sektor som vokser så dramatisk og som allerede krever mer enn en tredjedel av statens samlede utgifter, er det samtidig behov for å tenke nytt for å få mer ut av hver krone. Da nytter det ikke å si nei til forandringer, til omlegginger og til nye forsøk. Vi må tenke kreativt og spørre oss selv om vi kan finne nye og bedre løsninger enn dem vi er vant til i dag.

Debatten om sykehjemsutbyggingen har i så måte tatt en ny og interessant vending. Det ser ut som stadig flere kommer i tvil om hvor sterkt man bør prioritere økt sykehjemsutbygging i forhold til andre løsninger på de utfordringer som det sterkt økende antall eldre stiller oss overfor.

Antallet nye sykehjemsplasser pr. år er mer enn fordoblet siden 1981 - fra ca. 400 til 8 - 900. I år og neste år skal det hvert år bygges ca. 1.000 nye sykehjemsplasser. Dette er et nødvendig krafttak. Men målet kan ikke bare være å bygge flest mulig sykehjemsplasser, men samtidig også å arbeide for at behovet skal bli minst mulig. Vi må styrke den åpne omsorgen og spørre hvor mange vi kan greie å gi bedre vilkår utenfor fremfor i et sykehjem - som burde være den siste, og ikke den første utvei.

I Norge er målet for sykehjemsdekningen 7 prosent av befolkningen over 70 år. I Danmark er målet 4 prosent, men det behøver ikke å bety at Danmark alt i alt vil gi dårligere aldersomsorg enn vi. Dette er tankevekkende.

Regjeringen vil sette igang en Aksjon eldreomsorg. I likhet med Aksjon venteliste skal Aksjon eldreomsorg inneholde stimulanser til effektivisering og nytenkning. Vi vil arbeide videre for å bedre boligtilbudet for eldre, for funksjonshemmede og for andre med særskilte behov, slik at vi kan redusere behovet for institusjonsplasser. Et bedre servicetilbud vil ofte være et både bedre og billigere alternativ enn institusjonsplasser.

Om ikke lenge vil også Regjeringen fremme det endelige forslag om en overføring av ansvaret for sykehjemmene til kommunene. De får dermed ansvaret for hele eldreomsorgen, og kommunene kan foreta de valg og finne frem til den variasjon av løsninger som passer best på stedet. Jeg er overbevist om at dette både vil gi større bredde i eldreomsorgen og gjøre den mer individuelt orientert, til beste for de eldre selv.

Men eldrepolitikken er mer enn eldreomsorg. Målet for eldrepolitikken må være aktive eldre. Også eldre mennesker har behov for å bruke sine krefter, for aktivitet og for utfoldelse. Og de utgjør med sin erfaring og sine kunnskaper en stor ressurs samfunnet kan dra større nytte av og ha glede av. Også denne dimensjon vil derfor stå sentralt i Regjeringens arbeid med eldrepolitikken.

Mediepolitikken - TV-2.

I løpet av de fire årene vi har lagt bak oss, er også mediesituasjonen i Norge radikalt forandret. I 1981 hadde vi en av de strengeste monopolordninger som eksisterte i Europa. I dag er vi på vei mot mangfold i stedet for statsdrevet enerett.

Vi har fått uavhengige nærradioer i alle deler av landet, og vi har fått lokalfjernsyn i langt de fleste fylker. For fire år siden sa Arbeiderpartiet nei til enhver form for kringkasting utenfor NRK. På dette området - som på ganske mange andre - har pipen etter hvert fått en annen lyd. Det er nesten patetisk å oppleve hvorledes Arbeiderpartiet først sier nei til nær sagt alt Regjeringen foreslår, og deretter later som om de egentlig har vært for det som likevel ikke kan reverseres. Men motstanden mot nye fremstøt for større valgfrihet er seig. Og her, som så ofte ellers, viser det seg at det er de som regner seg selv som radikale, som er mest engstelige for å prøve nye veier.

Det er åpenbart at tanken om å etablere et TV-2 allerede har stimulert mye initiativ og skapervilje rundt om i landet - også her i Ålesund. Det er i dag heldigvis nokså liten uenighet om at et TV-2 - eller flere - vil komme. Uenigheten dreier seg om hvorledes en ny riksdekkende kanal skal finansieres og organiseres. Det er til gjengjeld en uenighet som berører dyptgående prinsippsspørsmål.

Regjeringspartiene er nå igang med å drøfte de spørsmål som er knyttet til etableringen av et TV-2. Jeg har stor tro på at det skal være mulig å finne frem til omforente løsninger, på et av de mange felter som Høyre må drive nybottsarbeid.

Det virker som om store deler av et politiske miljø fremdeles mener at problemstillingen er denne: Hvorfor skal vi si ja til mer fjernsyn? Men er det ikke mer naturlig å spørre: Kan vi i et fritt land forsvare å si nei til seriøse krefter som vil drive fjernsyn, hvis det er plass i eteren eller i kabler, og de ansvarlige vil respektere grunnleggende etiske og andre regler?

Høyre ønsker å opprettholde et sterkt og reklamefritt NRK. TV-2 derimot, bør etter vår mening være uavhengig av NRK, og uavhengig av staten. Dette er bare mulig i praksis hvis man tillater at TV-2 blir finansiert med reklame. Den viktigste delen av denne oppgaven er ikke å gi næringslivet en ny kanal for reklame - skjønt det kan være viktig nok - men å sikre et økonomisk grunnlag for et uavhengig TV. Kampen for et uavhengig TV, i konkurranse med statens NRK, er en kamp for valgfrihet, mangfold og ytringsfrihet. Økt konkurranse og større valgfrihet vil virke stimulerende på alle aktører - på idérike og innsatsvillige talenter - og det vil gi oss bedre og flere programmer.

Jeg ser at noen mener at jeg rir kjepphester når jeg minner om Høyres program. Det er en merkelig reaksjon. Ingen kan forundre seg over at politikere forsvarer det

program de er valgt på. Derimot ville det være kritikkverdigg for koalisjonspolitikere å avvise drøftelser om felles løsninger eller å gå mot kompromisser som man tidligere har godtatt.

Distriktpolitikken.

En viktig del av Regjeringens politikk er å bidra til vekst i distriktene. Vårt mål er å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, men dette er blitt en meget vanskeligere oppgave enn før.

Enkelte har i det siste anklaget Regjeringen for den utflytting som finner sted fra bl.a. Nord-Norge. Dette må i så fall skyldes en helt urimelig fortolkning av hva som faktisk skjer. Utflyttingen fra Nord-Norge er i dag lavere enn på 70-tallet. Her i Møre og Romsdal var utflyttingstallet i 1984 det laveste som er registrert i den siste tiårsperiode.

Når det likevel kan vises til en netto utflytting fra enkelte deler av landet, skyldes det at færre flytter inn enn før. Samtidig har fødselshyppigheten - som tidligere var større i Nord-Norge enn ellers i landet - avtatt. Dersom vi skal kunne føre en effektiv politikk for distriktene, må vi også ha en realistisk erkjennelse av hva som faktisk skjer.

All erfaring viser at en generell ekspansiv økonomisk politikk - med en sterkere stigning i de

offentlige utgifter - forsterker tendensene til sentralisering. En fornuftig og moderat økonomisk politikk vil derfor også være god støtte for distriktene. Det bør særlig de huske som presser sterkt for sterkere stigning i offentlige utgifter, som altså indirekte utløser sentraliserende krefter.

Endringer i bosettingsmønsteret har imidlertid og klar sammenheng med forhold av mer grunnleggende karakter - kulturelle og sosiologiske forhold, endringer i næringsstrukturen og f.eks. den økte yrkesaktivitet blant kvinner. Derfor er det heller ikke uten videre gitt at mer av de tradisjonelle distriktpolitiske virkemidlene vil ha den ønskede effekt.

I dag er det allerede sterk vekst i bruken av DUs virkemidler. Her i Møre og Romsdal meldes det for tiden om en betydelig investeringsaktivitet i næringslivet, og utviklingen i sysselsettingen er positiv. Innenfor enkelte bransjer kan det endog være problemer med å skaffe den nødvendige kvalifiserte arbeidskraft. Møre og Romsdal viser dessuten en økende aktivitet innen nye vekstnæringer som f.eks. havbruk, som jo samtidig er et av Regjeringens satsningsområder.

En betydelig del av veksten i industriinvesteringene skjer nå i distriktene. Samtidig er det fremkommet tall som kan tyde på god inntektsvekst innen primærnæringene. Det hersker fortsatt en viss usikkerhet omkring disse

tall, men de bør i alle fall kunne tjene som tegn på at distriktene og distriktsnæringene langt fra er et nedprioritert område i Regjeringens arbeid. Tvert om tyder tallene på oppgang og fremgang innenfor en rekke felter - også i distriktene.